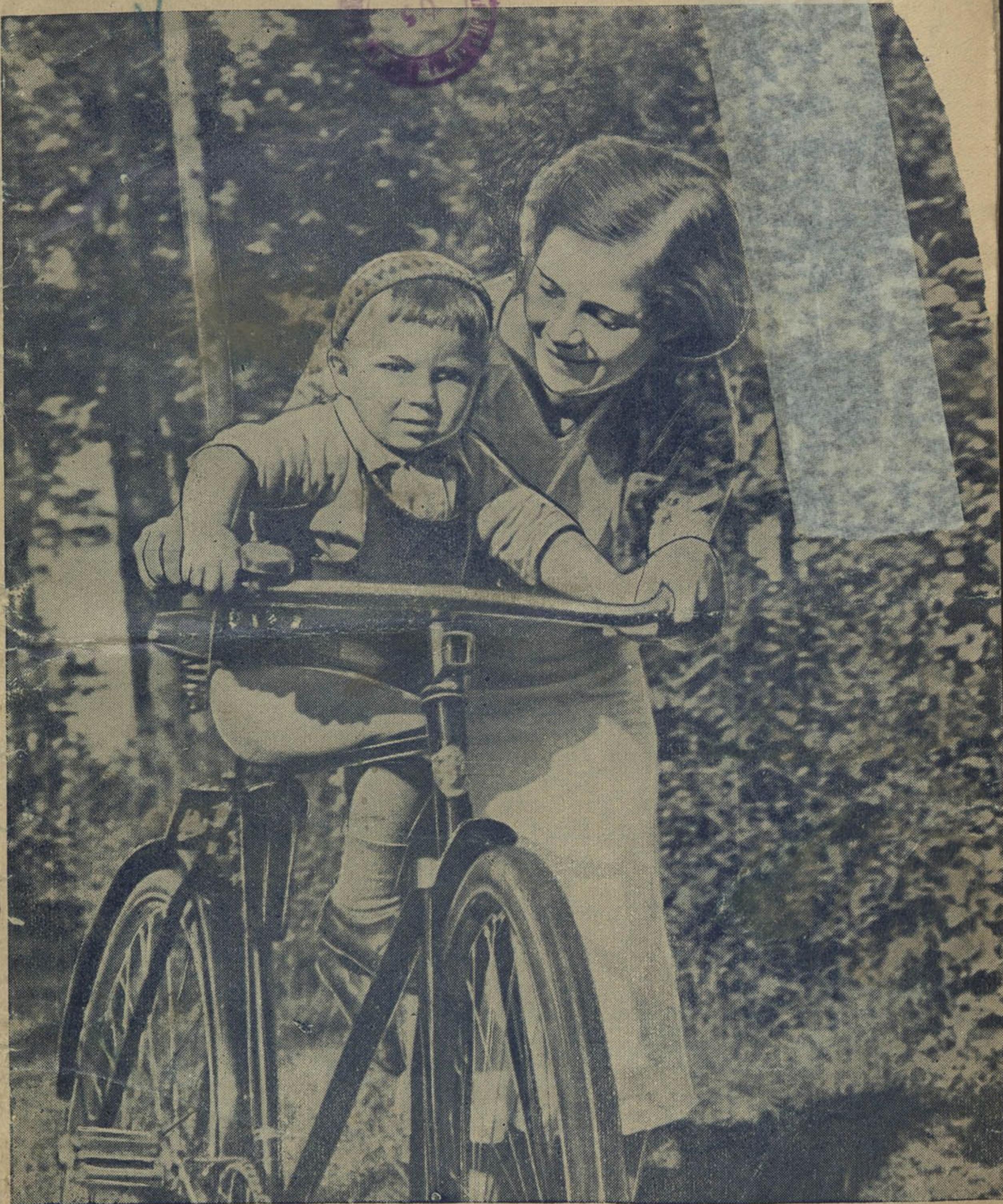

Б 05
1928
ПРОЛЕТАРИ! ВСІХ КРАЇН, ЕРНАЙЦЕ

РАБОТНІЦА І КАЛГАСНІЦА БЕЛАРУСІ № 12

104

К а л ы х а н к а

Спі, унучак Пятрусёк,
Спі, маленькі галубок.
Спяць грыбы ў лясах,
Травы на лугах,
Вішанькі ў садах.

А хто ўмее моцна спаць,—
Будзе хутка падрастаць.
Будзеш, родны мой
Лётаць над зямлёй,
Плаваць пад вадой.

У цябе шчаслівы лёс;
Для цябе—і сінь нябёс,
Рыбкі ўсіх азёр,
І сасновы бор,
І вяршыні гор.

А над маёю
Зыбкай малою
Смуткам гудзелі
Холад, мяцелі.

Двойра-ж бывала,
Шчасця не знала.
Гора над домам
Выла пагромам.

Згінулі годы
Чорнай нягоды.
Дружбы прыветам
Сэрца сагрэта.

Спі, унучак Пятрусёк,
Спі, маленькі галубок.
Вунь з Крэмля глядзіць
Той,
Хто даў нам жыць
І за нас не спіць.

ЧАЦВЕРТАЯ ГАДАВІНА ГІСТАРЫЧНАГА РАШЭННЯ

Споўнілася чатыры годы з часу пастановы Совецкага ўрада аб забароне абортаў, павеліченні матэрыяльнай дапамогі рожаніцам і многасяменым. Гэты гістарычны закон з'явіўся пацверджаннем велізарных клопатаў якімі акружаны ў краіне соцыялізма жанчыны-мацеры і дзеци.

Закон аб забароне абортаў у першую чаргу быў накіраван на захаванне здароўя жанчыны і ахову яе інтэрэсаў, як актыўнага будаўніка соцыялістычнага грамадства.

Совецкая дзяржава з года ў год павелічвае асігнаванні на культурныя і матэрыяльныя патрэбы працоўных. Вялікая частка гэтых сродкаў выдаткоўваецца на ўтрыманне радзільных дамоў, дзіцячых садоў, яслій, кансультатый і других дзіцячых устаноў.

Намечаныя мерапрыемствы па СССР на 1940 год прадугледжваюць ахоп пастаяннымі яслямі толькі ў сельскай мясцовасці 400 тысяч дзяцей, і сезоннымі—да 4 мільёнаў. Калгасныя дзіцячыя пляцоўкі абслугаць 1 мільён 600 тысяч дзяцей.

Па плану трэцій пяцігодкі колькасць месц у пастаянных яслях і дзіцячых садах павінна дасягнуць 4,2 мільёна. Ды яшчэ дзесяткі і сотні тысяч радзільных ложкаў, дзіцячых кансультатый, малочных кухань і інш. Усё гэта з'яўляецца рэзультатам перамогі соцыялізма, росту добрабыта народа і нястомных клопатаў партыі, совецкай улады і асабіста таварыша Сталіна аб мацеры і дзіцяці, аб умацаванні совецкай сям'і.

Совецкая мачі ўзнята ў нашай краіне на нябачаную вышыню. Яна забяспечана працай, адпачынкам. Сталінскімі клопатамі акружаны дзеци з першых дзён з'яўлення іх на свет.

Многадзетныя мацеры па закону ад 27 чэрвеня 1936 года атрымліваюць на выхаванне дзяцей дзяржаўную дапамогу. За час з дня пастановы да 1 снежня 1939 года соцыялістычная дзяржава выплаціла многадзетным мацерам 3 184 мільёна рублёў. Толькі па адной Беларусі за гэты час выплачана 129.634 тысяч рублёў.

Наши дзеци растуць здаровымі і шчаслівымі, у той час, як у капиталістычных краінах дзесяткамі тысяч гінуць дзеци ад голада, холада. Да статкova ўказаць, што ў былой Польшчы (нават хлуслівая яе статыстыка не адмаўляла) на кожную тысячу дзяцей на першым годзе іх жыцця памірала 141 чалавек.

Відавочцы расказваюць трагічныя справы, якія прыходзіліся ім наглядаць у былой Польшчы. Вось пара з іх.

«У адной з вёсак Лукоўскага павета зазірнулі мы ў адну з хат, якая з надворнага боку была пабелена, а ўнутры яе мы ўбачылі жудасны малюнак. У цеснай і цёмнай хатцы на зямлі сядзелі гурбой маленкія дзёткі. Твары іх мелі колер зямлі, сумныя і змучаныя. Дзеци не памятаюць смаку хлеба. Увесе час харчуюцца бульбай і той не ўдоваль. У хаце паліцэйскія ўсё абрававалі за няўплату падаткаў.

У другім доме мы сустрэліся з яшчэ больш страшэннымі жахамі. На зямлі сядзела некалькі дзяцей рапхітыкаў. Сярод іх на саломе ляжала два нябожчыкі—жанчына і малады хлапец, а радам з імі ляжаў хворы бацька. Аказалася, што ў вёсцы панаваў брушны тыфус. Сродкаў для пахавання гэтых нябожчыкаў у сялянскай сям'і не знайшлося. І яны на працягу чатырох тыдняў ля-

жаць у хаце. У гэтай-же вёсцы мела месца 32 выпадкі слепаты дзяцей ад голада».

А колькі дзяцей бяздомных і беспрытульных блукала па вуліцах, жабрачыла. Толькі з прыходам Чырвонай Арміі працоўная Заходній Беларусі і Заходній Украіны назаўсёды пакончылі з гэтым страшэнным жыццём. Дзеци рабочых і сялян вучачца ў школах. Беспрытульныя і бяздомныя дзеци ўзяты з вуліцы і змешчаны ў дзіцячыя дамы. Работніцы нясуць сваіх дзетак у яслі, пляцоўкі і дзіцячыя сады.

Толькі совецкая жанчына спакойна за будучыню сваіх дзяцей. Яна ведае, што дзяржава дасць ім магчымасць атрымаць сярэднюю і вышэйшую асвету, дасць ім магчымасць выбраць любую спецыяльнасць.

Жанчына-маці Совецкай краіны не забывае што на ёй ляжыць вялікая і сур'ёзна адказнасць за выхаванне сваіх дзяцей, каб яны былі дастойнымі грамадзянамі краіны соцыялізма.

Таварыш Сталін у 1923 годзе ў артыкуле «Да пятай гадавіны першага з'езда работніц і сялянок» пісаў:

«Нарэшце, работніцы і сялянкі з'яўляюцца мацерамі, выхавацельніцамі нашай моладзі—будучыні нашай краіны. Яны могуць скалечыць душу дзіцяці, альбо даць нам здаровую духам моладзь, якая зможа рушыць уперад нашу краіну...»

З таго часу наша жанчына вырасла культурна і палітычна. І яна павінна аддаць усе свае сілы і здольнасці, каб разам са школай і совецкай грамадскасцю выхоўваць наша падрастаючае пакаленне ў комуністычным духу.

За годы совецкай улады органы Наркомздрава і Наркомасветы Беларусі пад кіраўніцтвам Комуністычнай Партыі большэвікоў прарабілі велізарнейшую работу, па ахове мацярынства і дзяцінства.

Колькасць месц у пастаянных яслях па БССР вырасла да 74 тысяч. У сезонных яслях—да 300 тысяч. Колькасць дзіцячых садоў дасягнула 1 мільёна 0,56 тысяч. Пастаянных месц у іх 42,2 тысячи. Мы маєм 129 кансультатый для дзяцей і мацярэй, 9 дзіцячых дыспансераў, сотні малочных кухань, рад пунктаў па аздараўленню дзяцей і падросткаў і інш.

А колькі прыгожых школ, палацаў пионераў, бібліятэк і других дзіцячых устаноў, якія прадастаўлены нашым маленькім грамадзянам!

Аднак нельга не ўказаць на маючыся недахопы ў работе органаў Наркамздрава і Наркамасветы БССР па ахове мацярынства і дзяцінства. Не ўсюды ў калгасах на час падзвінкі работ дзе ёсьць магчымасць арганізаваны ясли, пляцоўкі. У рэдакцыю паступаюць пісьмы з Асіповіцкага і іншых раёнаў, што там да гэтага часу не арганізаваны дзіцячыя установы.

Не ўсюды добра аbstаіць справа з работай кансультатый і малочных кухань. Вельмі марудна праводзіцца новае будаўніцтва яслій, дзіцячых садоў.

На органы Наркомасветы, Наркамздрава ускладзена партыяй і ўрадам адказная і ганаровая задача па выхаванню нашага падрастаючага пакалення. І яны павінны прыкладці ўсе свае намаганні, каб з гонарам апраўдаць гэта вялікае давер'е.

Дзіцячая кансультатыя

Дзесяткі і сотні жанчын штодзённа наведваюць дом № 4 па вуліцы імені Луначарскага. Жанчыны-мацеры заходзяць сюды з малымі дзецьмі. Румянныя твары малышоў выглядаюць з беласнежных коўдрачак.

Жанчыны на мінуту спыняюцца ля століка, дзе сядзіць рэ-

дывагназ хваробы і пачалі лячыць. Маці акуратна выконвала парады і настаўленні ўрачоў. Праз некаторы час маленькая Надзяя стала зусім непадобнай на ту, над якой так горка плацала і ўбівалася маці некалькі месяцаў назад. Правільнае лячэнне, уважлівы догляд, чулыя

дапамога. Урач Кацнельсон праявіла выключныя клопаты па выратаванню жыцця майго дзіцяці. Яно хутка выздаравела. Такія клопаты аб дзецах магчымы толькі ў нашай краіне, краіне соцыялізма».

— Хачу выказаць сардэчную падзяку,—піша маці Фай,—урачам Леанёнак, Кацнельсон, Антонянц, якія сваімі ведамі і парадамі дапамагаюць мне расціць майго сына. Ён знаходзіцца выключна на штучным кармленні і я дакладна дзеянічаю па парадам урачоў. Жадаю ім доўгагадовай і пладатворнай работы.

Да ліку лепшых урачоў можна аднесці Шэрышэўскую, якая працуе ў кансультатыі ўжо дзесяць год. Чэсна адносіцца да сваіх абавязкаў.

Нязменнымі супрацоўнікамі гэтай кансультатыі з'яўляюцца сёстры Пагарэльская і Шарф, якія працуе ў 20 год. Пагарэльская, яна-ж загадчык гаспадаркі і злівачнага пункта.

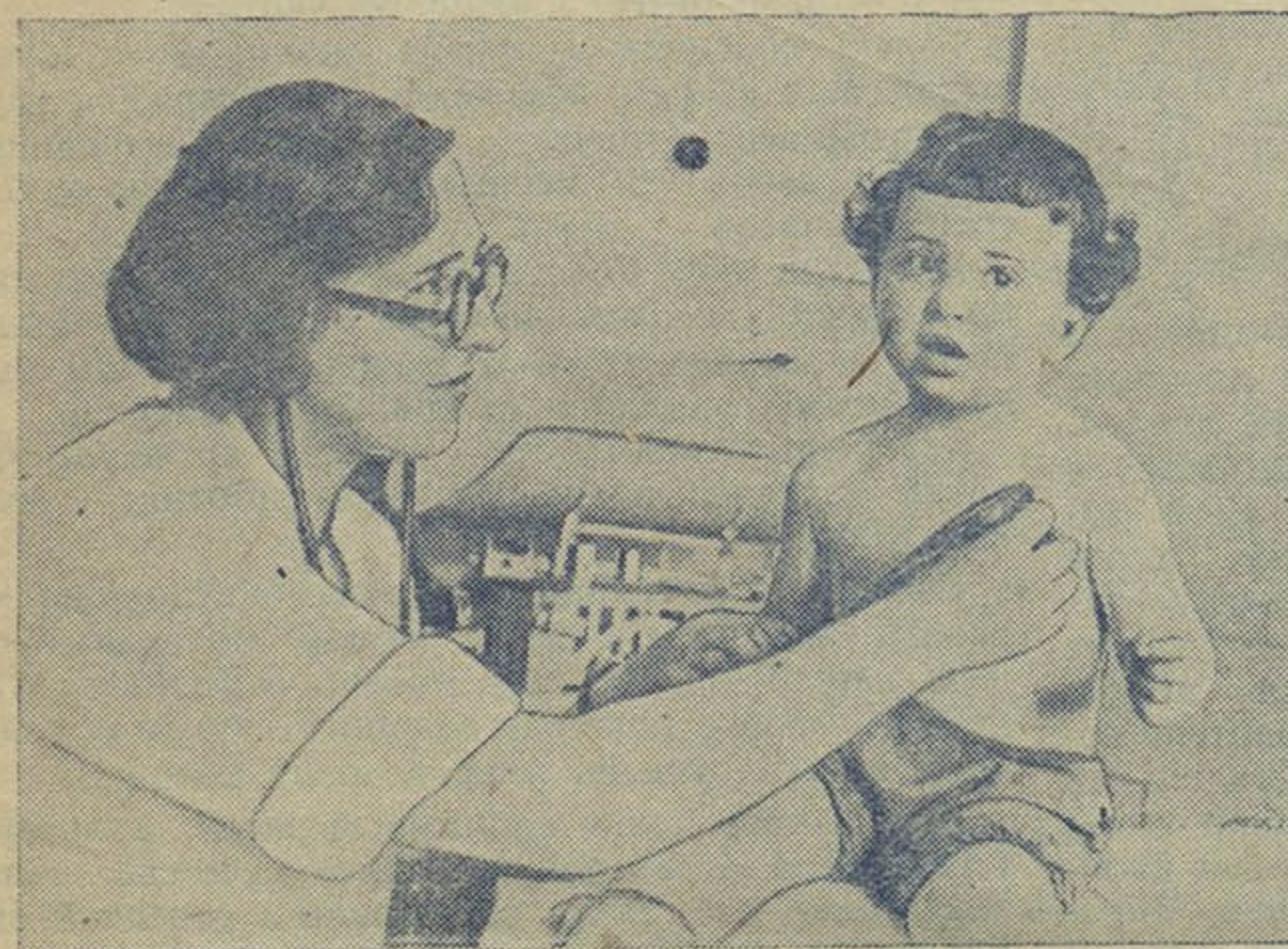
Лік наведвальнікаў кансультатыі з кожным годам усё больш і больш расце. Кансультатыя карыстаецца вялікай папулярнасцю ў мацярэй.

Вось к прыкладу маці Латышэва. Яе дзіця знаходзіцца на штучным ускармліванні. Маці рэгулярна наведвае кансультатыю. Яе малыш вельмі добра развіваецца, мае нармальную вагу і ўпітанасць. Дадатным прыкладам для некаторых мацярэй можа служыць маладая маці Таня Белая. Яна таксама рэгулярна наведвае кансультатыю. Выконвае парады ўрачоў

Супрацоўнікі кансультатыі праводзяць прафілактычную работу сярод мацярэй на даму і на прыёме з кожнай індывидуальна.

Аднак нельга не адзначыць аб tym, што нармальныя рабоце кансультатыі перашкаджае цеснае памяшканне, якое не задавальняе ўзросших запатрабаванняў кансультатыі. А таксама недаўкемплектаванне яе медыцынскімі работнікамі. Ахматмлад Наркамздрава і Горздрава недастаткова ўнікаюць у работу кансультатыі.

А. Фёдарава.

Урач дзіцячай кансультатыі Леанёнак Галіна Васільеўна выслушоўвае Паўлушу Дзіменштэйн. Фота І. Рабіновіча

гістратарша, а потым праходзяць у наступны пакой.

У кабінет № 3 увайшла маладая жанчына, чыста апранутая, з двухгадовай пухленькай дзяўчынкай.

Калі ласка, садзіцесь,—ветліва сустрэла наведвальніцу рухавая жанчына ў белым халаце—доктар Галіна Васільеўна Леанёнак.

— Якая-ж ты прыгожая стала, Надзейка, зусім не пазнаць цябе. Добра поправілася, пачыранела.

Галіна Васільеўна ўважліва выслухала дзяўчынку, агледзела роцік, вушкі.

— Усё як трэба, дзіця здаровае. Можаце быць спакойнай за сваю дачку.

Надзейка—рэгулярны паціент кансультатыі. Калі ёй было некалькі месяцаў, маці не спадзявалася на яе выздаравленне. Сэрца ёсцікалася ад болю, гледзячы на маленькую крошку.

Тады ўпершыню яна панесла Надзейку да ўрача. Тут яе ўважліва выслухалі, установілі

адносіны спецыялістаў звярнуці жыццё дзяўчынцы.

Такіх прыкладаў можна прывесці вельмі многа з практикі работы Мінскай цэнтральнай дзіцячай кансультатыі на працягу яе дваццатага ѹстановлення. Сюды прыходзяць жанчыны-мацеры з дзецьмі, каб атрымаць парады ад урача, як карміць дзіця, як арганізаваць яго нармальны сон, як трэба даглядаць малыша, каб ён рос здаровы і моцны. З усімі гэтымі задачамі добра спраўляецца медыцынскі калектыв кансультатыі.

Асаблівай павагай у насельніцтва карыстаецца раёны ўрач Кацнельсон. Гэта ветлівая, чулая жанчына мае асаблівы падыход да дзіцяці. У кансультатыю паступае рад пісем, водгукай аб рабоце ўрачоў. Маці пражываючая па Інтэрнацыональнай вуліцы, дом № 1 тав. Бягун у сваім пісьме піша: «У снегні мінулага года ў мяне захварэла дзіця... Яму латрэбна была тэрміновая медыцынская

Шчаслівыя дзеци

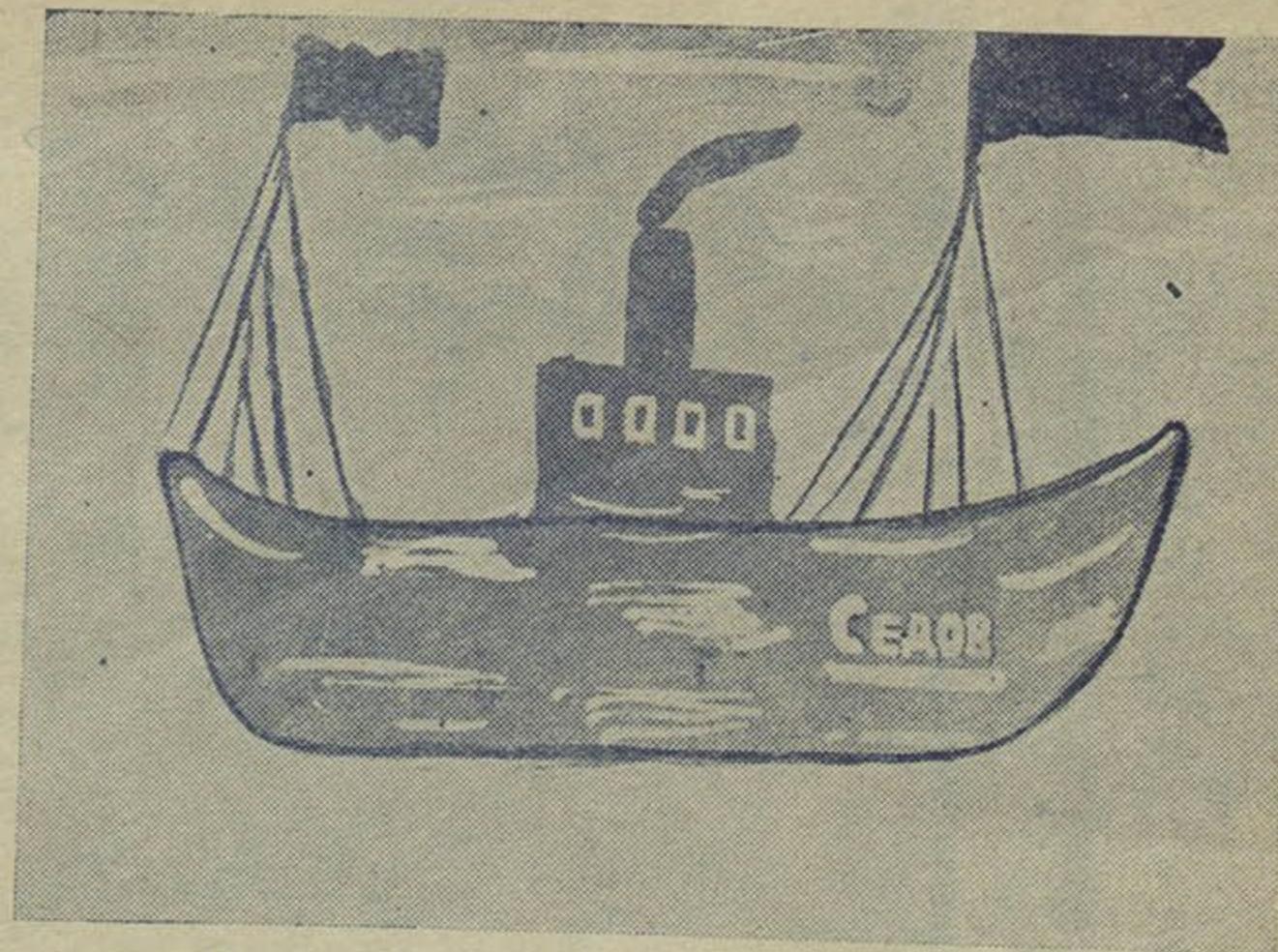
Дождж бесперапынна ліў з са-
май раніцы. У гэты дзень рэбя-
ты не хадзілі на прагулку. Але
яны не сумавалі. Асаблівае
ажыўленне было ў старэйшай
групе. Пасля снедання дзеци за-
няліся маляваннем. Потым адны
пачалі іграць, другія майстрава-
ваць, трэція—разглядаць ма-
люнкі новага журнала. Калі і
гэта ім надакучыла, кірауніца
групы Анна Абрамаўна прапа-
навала дзецим паслухаць, як
дэкламуе Алік Раманаў.

Аліка рэбята любяць слу-
хаць. Ён прыгожа чытае вер-
шы.—Тише, тише, Сталін слу-
шает меня,—зрабіўши сур'ёзны
твар, заканчвае ён вывучаны
верш. За ім Ізя Левін і Мая
Шнуркевіч пратанцовалі «Лез-
гінку». Аркестр замянілі дзеци.
Яны спявалі і пляскалі ў далоні.
Ахвотнікаў танцеваць, спеваць і
дэкламаваць было многа, але
надышоў час абеда.

Рэбятам было весела. Прыйем-
на было адчуваць іх радасць,
ведаючы, што нічога не рыхта-
валася спецыяльна для гэтага
дня. Такія будні дзеци...

Барысаўскі дзіцячы сад пры-
 заводзе імені Молатава лічыцца
 адным з лепшых у раёне. У ім
 выхоўваецца 55 дзеци рабо-
 чых, служачых і інжынерна-тэх-
 нічных работнікаў завода. Рэ-
 бята выхоўваюцца ў выдатных
 умовах. Яны дагледжаны і
 сыты.

Калектыв сада працуе зла-
 джана і добрасумленна. Кіраў-
 нікі і няні любяць дзеци і
 ўдзяляюць ім многа ўвагі. Тава-
 рыш Хітрык—загадчыца садам

Малюнак сямігадовага выхаванца сада Віці Анціпава.

працуе там 8 год—з дня яго
арганізацыі. Многа сіл і энергії
аддае яна выхаванню дзеци. 7
год працуе ў садзе кірауніца
тав. Турэцкая. Дзеци яе вельмі
паважаюць. Любіміца рэбят і
тэхнічка Наталья Нікалаеўна
Буко. «Цёця Наташа» для іх
проста незамянімы чалавек.

Сад добра абсталяван, аса-
бліва ўтульна ў ігральных па-
коях. Тут разнастайныя цацкі,
многа кветак, добрая абстаноў-
ка. У садзе сваё піяніна. Дзеци
добра харчуюцца. Утриманне гэ-
тага сада абыходзіцца дзяржаве-
каля 80 тысяч рублёў у год.

Многія рэбята з'яўляюцца
выхаванцамі сада на працягу
некалькіх год. Бацькі добра
адклікаюцца аб садзе. Работні-
ца Шыфрына выхавала ў садзе
дваіх дзеци. Яна расказвае, што
кожную раніцу дачка яе з вялі-
кай радасцю ідзе ў сад.

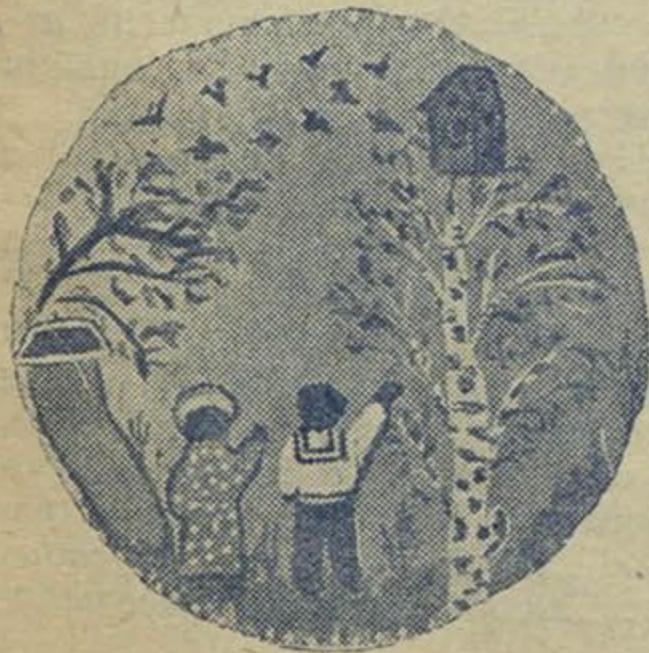
Кіраўнікі сада падтрымлі-
ваюць сувязь з бацькамі, быва-
юць у рэбят дома. Міля Мазо
быў зусім маленькім, калі па-
мерла яго маці. Ён жыве ў ба-
булі. Бацька ў Ленінградзе.
Тав. Хітрык перапісваецца з
бацькамі Мілі. Піша яму аб яго
жыцці, здароўі, росце.

З мацирамі кіраўніцы часта

праводзяць гутаркі аб гігіене
рэбят, аб элементарных праві-
лах выхавання. Дзяўчынка Н. час-
та прыходзіла ў сад брудна ап-
ранутай, нямытая. Маці ёй
удзяляла вельмі мала ўвагі.
Пасля сада дзяўчынка была
прадастаўлена самой сабе. Яна
пераняла дрэнныя звычкі без-
наглядных рэбят. Ужывала
дрэнныя слова. Маці спасыла-
лася на занятасць. Усё-ж неад-
наразовыя гутаркі з ёю далі
свае рэзультаты. Дзяўчынка
справілася, стала зусім другой.

Добра выхоўваюцца рэбяты
у дзіцячым садзе завода імені
Молатава.

М. Владзімірава.

Малюнак сямігадовай выхаванкі сада
Рай Левінай.

Малюнак пяцігадовой выхаванкі сада
Юлі Волк

У чырвоным кутку Ждановіцкага дома адпачынку імені 11 ліпеня для цяжарных жанчын.
Фото Б. Вернера (Фотахроніка БЕЛТА).

КАЛГАСНЫ РАДЗІЛЬНЫ ДОМ

У дарэволюцыйнай Расіі акушэрская дапамога была вельмі адсталым участкам. Сельскае насельніцтва амаль не атрымлівала ніякай дапамогі і магло разлічваць толькі на цёмных, неахайных бабак-павітух.

Роды дома на печы, на брудных палацах, у хлеве, на полі—былі звычайнай з'явай у сялянскім быце. Цяжкую спадчыну атрымала совецкая ахова здароўя ў справе аказання акушэрскай дапамогі, асабліва на вёсцы.

Патрабавалася многа сродкаў і сіл, каб наладзіць гэтую спраўу. Ужо к канцу 1935 года ў Совецкай краіне налічвалася каля 55 тысяч радзільных ложкаў, але і гэта колькасць не забяспечвала яшчэ поўнасцю патребнасцей насельніцтва. Недахоп радзільных ложкаў асабліва адчуваўся ў сельскіх мясцовасцях.

Рост добрабыту і культурнасці калгаснікаў выклікалі з боку калгасных мас рух за далейшае пашырэнне і палепшанне радзільнай дапамогі. Узнікла новая форма дапамогі рожаніцам—калгасны радзільны дом, які набліжае радзільную дапамогу к калгаснаму насельніцтву.

Калгасны радзільны дом арганізуецца непасрэдна ў самім калгасе па ініцыятыве калгасніц і калгаснікаў і ў асноўным ўтрымліваецца на калгасныя сродкі. Упершыню радзільныя калгасныя дамы арганізavalіся на Украіне.

У Маскве на Ўсесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўцы, у раздзеле «Новае ў вёсцы» дан шырокім паказам калгасны радзільны дом сяла Клішак, Шосткінскага раёна, Сумскай обласці. Я, як загадчыца гэтага радзільнага дома, з'яўляюся экспанентам Усесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўкі 1940 года, а таксама працу ў экспкурсаводам.

За кароткі час з дня адкрыцця выстаўкі наш радзільны дом наведала звыш 40 тысяч чалавек, прайшло 550 арганізаваных груп і 25 тысяч індывідуальных наведальнікаў. Былі лепшыя людзі нашай краіны, як з цэнтральных абласцей, так і з самых далёкіх куткоў нацай неабсяжнай радзімы. Прайшлі групы калгаснікаў і калгасніц Грузіі, Башкіры, Заходнай Беларусі, Паўночных абласцей і т. д.

На мастацка аформленым стэндзе паказаны фото-здымкі і

планы Клішкайскага калгаснага радзільнага дома, яго знадворны выгляд і асобныя моманты работы. У 1938 годзе ў гэтым радзільным доме было 160 рожаў, у 1939—178. За гэтыя два годы не было ні аднаго выпадку смяротнасці, як дзяцей, так і мацярэй. За гэта я атрымала права быць удзельніцай Усесаюзнай сельскагаспадарчай выстаўкі.

Запісы ў кнізе прапаноў і водгукай растуць з кожным днём. Тут і прапановы рэканструкцыі плана радзільнага дома, пажаданні ў рабоце, і ў большасці сардэчная ўдзячнасць нашай партыі і ўраду за вялікія клопаты аб мациеры і дзіцяці.

Прайшло ўсяго некалькі год з дня арганізацыі першага калгаснага радзільнага дома і сетка такіх дамоў узрасла па СССР да 8 тысяч з агульным лікам ложкаў у 24 тысячах. Узорная работа, культурная абстаноўка, чулы і ўважлівы догляд за рожаніцай і нованараджаным стварылі гэтай установе аўтаритет і любоў мясцовага насельніцтва.

Еўгенія Грыгор'еўна Сільская, акушэрка Клішкайскага калгаснага радзільнага дома.

ХВАЛЮЮЧАЕ ЎРАЖАННЕ

Мая мара ажыццёўлена. Пабываць у Совецкім Саюзе і асабліва ў цэнтры, красе і гордасці нашай радзімы—у горадзе Маскве, была мая заветная мара не толькі цяпер, але яшчэ тады, калі польскія паны бязлітасна здзекваліся над працоўнымі.

І вось у адзін з цудоўных дзён я даведалася, што на маю долю выпала вялікае шчасце. Ад заходніх абласцей БССР мяне вылучылі на экспкурсію на Ўсесаюзнную сельскагаспадарчую выстаўку

У дарозе ад Баранавіч да Масквы мне не хацелася спаць. Я ўвесь час глядзела ў акно вагона, цікавілася ўсім, што мне сустракалася па шляху. Не магла свой зрок адарваць ад широкіх калгасных палёў, радавалася, што ўсходняя абласці БССР закончылі сяйбу. З вялікай увагай я глядзела як размешчаны новыя калгасныя вёскі. Праезджаючы міма гарадоў бачыла вялікія дымячыся трубы гігантаў-фабрык і заводаў. Усё я старалася запісаць у блокнот, каб ні адну дэталь не прапусціць і расказаць аб усім нашым калгаснікам.

Вось мы прыехалі ў Маскву—століцу славнай радзімы. У першы дзень на сельскагаспадарчую выстаўку мы не пайшли, але і адпачываць нікто з нас не згадзіўся. Мы рваліся хутчэй паглядзець цудоўны горад.

На заўтра, як толькі мы апініліся на тэрыторыі Ўсесаюзной сельскагаспадарчай выстаўкі, вочы нашы разбегліся,—усё так багата, прыгожа і цудоўна. Адчуваеца пладатворная праца калгаснікаў. Асабліва вялікае ўражанне на мяне зрабіў адзел жывёлагадоўлі—гэты казачны гарадок. Прыйгажуны коні, высока-пародзістыя каровы і авечкі, ад якіх праста нельга адарваць свой зрок. Хочацца бясконца глядзець на іх. Мы вельмі многа гутарылі з экспанентамі, якія расцілі і выхувалі гэтыя славныя экспанаты.

Павільён жывёлагадоўлі ярка адлюстроўвае дасягненні, росквіт соцыялістычнай дзяржавы.

Незабыўнае ўражанне таксама асталося ў мяне ад садаводства. У ім паказана багацце садоў нашай радзімы. Тут можна на-

Перадавое звяно паляводчай брыгады № 1 сельскагаспадарчай арцелі імені першага мая (Уваравіцкі раён, Гомельская обласць) за праполкай Ільну. Першая справа звенивая Г. Л. Платонава.

Фото А. Шаевіча (Фотахроніка БЕЛТА).

вучыцца і пераніць методы вядомага вучонага Мічурына і ўсіх яго паслядоўцаў, як трэба любоўна расціць пладовайгадныя культуры. Уся тэрыторыя выстаўкі—гэта цудоўны горад багацця і дасягнення, якіх дабіліся калгаснікі за час совецкай улады. Польскія багацеі нават і не марылі не толькі мець, але нават і бачыць такія цудоўныя расліны.

Многа мне дала сельскагаспадарчая выстаўка. Калгас імені Варашылава, членам якога я з'яўляюся, арганізуе зусім нядаўна. Не ўсе яшчэ калгаснікі маюць навыкі калектыўнай працы. Некаторыя з іх не адчуваюць адказнасці за грамадскае дабро калгаса. Вось чаму я пасля звароту з выстаўкі ў калгас праводжу вялікую работу сярод калгаснікаў і калгасніц.

Я ўжо некалькі разоў выступала на агульных сходах калгаснікаў і аднаасобнікаў вёсак, рассказала ім, што я бачыла на сельскагаспадарчай выстаўцы. Выказвала свае меркаванні як перанесці багацейшы вопыт лепшых людзей краіны соцыялізма ў нашы уноў арганізаваныя калгасы. Усе мяне слухалі з вялікай увагай, многа розных пытанняў задавалі мне калгаснікі і

аднаасобнікі аб сельскагаспадарчай выстаўцы, аб Маскве і аб усім тым, што я бачыла.

Марыя Шагун.

Калгас імені Варашылава
Баранавіцкая обласць

У лабараторыі Беларускай вопытнай плодагароднай станцыі (Мінск).

На здымку: Аграном Е. І. Аляксееva (злева) і лабарантка Т. Я. Касаткіна вызначаюць уплыў тэмпературы на рост тамата. У правай руцэ куст тамата, які вырас пры 20 градусах, у левай—пры 10 градусах цяплыні.

Фото І. Шышко (Фотахроніка БЕЛТА).

СЛЯПЫ СКУЛЬПТАР

Быў 1918 год. Ліна ехала з Марыупаля ў Москву. Час для паездак быў вельмі не падыходзячы. Цягнікі не прытымліваліся раскладаў. Аднак гэта не магло затрымаць Ліну. Яна ведала адно—у Москве ў Вышэйшай балетнай школе пры вялікім тэатры экзамены павінны пачацца 20 жніўня. Яна выехала з Марыупаля за трох тыдні да гэтага тэрміна і не памылілася. Цягнік прыбыў у Москву напрэдадні экзаменаў. Ліна лёгка ўздыхнула, вышаўши з цяплушкі. Перад ёй была Москва. Дзяцінства скончылася, пачыналася новае, самастойнае жыццё ў вялікім незнаёмы горадзе.

У канцыяры Вялікага тэатра яна даведалася, што экзамены пачнуцца на наступны дзень раніцой, роўна ў 10 гадзін. Да чаканай мінуты аставалася яшчэ ноч. У Москве Ліна не мела знаёмых і пераначаваць ёй не было дзе. Да цямна яна блукала па гораду—маленькая, бледная, стомленая ў запыленых башмаках, падобная на дзіця, што заблудзілася. Потым яна забралася ў адзін цёмны пад'езд, села на чамадан, прытулілася да сцяны і зараз-жа заснула. На досвітку Ліну разбудзіў холад. Яна ўскочыла на ногі і паспяшалася да будынка Вялікага тэатра.

Пачаўся экзамен. Выдатніца дзіцячай балетнай школы Ліна. По тут была не горш другіх. Ніхто не ведаў, што яна праседзела трох тыдні ў цяплушцы, што яе ногі зусім адзеравянулі за гэты час без трэніроўкі.

Як у сне слухала яна голас балетмейстра, які даваў заданні. Самае лёгкае практиканне здавалася цяпер дзіўна складаным. Яна напружвала ўсе сілы, каб не адстаць ад другіх. Калі скончылася першая частка экзаменаў, Ліна была зусім змучанай, але прадстайлі яшчэ іспыты па міадраме. Акрамя танцаў, артыст балета павінен уладаць развітай мімікай, уменнем выказаць любыя пачуцці і перажыванні шляхам рухаў, што называецца міадрама. Да гэтага Ліна не рыхтавалася, а яе выклікалі першай.

— Уявіце сабе, што вы жыве-

це на пятым паверсе,—звярнуўся да юной танцаўшчыцы адзін з экзаменатораў.—Вы нездаровы. Гэта лаўка — ваш ложак. У дому пажар. Ключа ад дзвярэй няма—вас замкнулі знадворку. Вы нічога не бачыце, вы—сляпая. Што вы будзеце рабіць? Калі ўдарыць гонг—трэба пачаць. Перад Лінай была зусім пустая зала. Пасяродку стаяла лаўка.

— Сляпая... Адна... На пятым паверсе... Пажар...

Холад прайшоў па целу Ліны. Яна жыва прадставіла сабе ўвесь жах намаляванай карціны.

Прагучэў гонг. Ліна ўскочыла. Яна прыслухоўвалася. Знізу з двара даносіліся крыкі. Яна кінулася да акна, працягнула ўперад руکі, адкрыла яго, стала на падаконнік. Яна адскочыла назад, кінулася да замкнутых дзвярэй. Яна стукала з усіх сіл, рвала дзвёры. Яе ўмаляючы, паўадкрыты рот выражая крык аб дапамозе. Ліна зноў ля акна, яшчэ трохі і яна кінецца ўніз, каб толькі хутчэй, не так пакутліва памерці.

Але агонь ужо ў пакоі. Ён палымнее ў адкрытым акне. Шкло трэскаецца ад страшнага жару. Клубы чорнага дыму завалакваюць пакой. Дыхаць ужо няма чым. Жыць яшчэ хоць трохі. Раптам дзесьці галасы, рыканне пажарных сірэн. Шагі па лесніцы... вось бліжэй... бліжэй. Вось яны каля самых дзвярэй. Сляпая крычыць, але ў грукаце пажара тонуць усе гукі. Пажарная прайшлі міма.

Ліна адчувае, што агонь абступае яе кальцом. Яна хоча схавацца. Але пад яе нагамі раскрылася прорва палаючых паверхаў. Сляпая прабуе за што-небудзь ухапіцца і падае нічком з апошнім крыкам жаха на маўклівых вуснах.

У зале было вельмі ціха. Гледачы моўчкі, затаўшы дыханне, глядзелі на дзяўчынку-падростка, якая ляжала на падлозе. Адна толькі лаўка стаяла пасярод зала... Але ўсе толькі ясна бачылі пажар, перажылі пагібель сляпой, замкнутай на пятым паверсе. Доўга ніхто не мог нарушыць маўчання.

Потым з-за стала ўстаў галоўны балетмейстар. Шырока ступаючы, падышоў да Ліны, падняў яе і пачалаваў.

— У вас вялікі талент, дзіця маё,—сказаў ён усхвалявана.—Вы дзіўна ўмееце адчуваць.

* * *

Прайшло некалькі год. Ліна Міхайлаўна скончыла балетную школу пры Вялікім Маскоўскім оперным тэатры і зрабілася артысткай балета. Яна з вялікім поспехам выступала на сцэне, і, напэўна, стала-б вядомай балерыней, але раптам захварэла.

Праўда, яна даўно адчувала сябе нядобра. Часта бывала ва ўсім целе танцаўшчыцы незразумелая слабасць, часта балела і кружылася галава.

Ліна Міхайлаўна не зварочвала на гэта ўвагі і прадаўжала ўзмоцнена працаваць, покуль аднойчы ў часе рэпетыцыі не страціла прытомнасць.

Так пачалася цяжкая хвароба—запаленне мозга.

Ліна Міхайлаўна доўга ляжала ў больніцы, не прыходзячы ў прытомнасць. Урачы не спадзяваліся ўжо, што яна астанецца жывой.

Моцны, вынослівы арганізм маленькой балерыны ўпартага змагаўся з хваробай і паступова яна пачала папраўляцца. Але запаленне мозга адразу дало вельмі цяжкі ўскладненні.

Яна не магла хадзіць. Стройныя ножкі, якія яшчэ нядаўна так добра танцевалі, цяпер зусім не рухаліся. Яна была парализавана.

Не гледзячы на ўсё гэта яна вяла сябе, так, як быццам нічога дрэннага не здарылася. Яна рассказала сваім суседкам па палаце аб тэатры, аб танцах, аб балерынах. Урачы і сядзелкі дзіўліся яе сіле волі. Яна нават пачала пісаць вершы, якія ўсім вельмі падабаліся. У іх яна жартуючы апісвала ўсю абстаноўку больніцы, урачоў, хворых, свае думкі і надзеі.

Хутка Ліна Міхайлаўна так паздараўвала, што з ложка яе пачалі перасаджваць на падвіжнае крэсла на калесіках. У ім яна ездзіла па палаце. Так у

больніцы Ліна Міхайлаўна пра-
віла два годы. Уся больніца ве-
дала маленьку жыццерадасную
артыстку. Яе цярплівасць і вя-
сёлы характар урачы ставілі ў
прыклад усім астатнім хворым.
Асабліва яе любілі выздараўлі-
ваючая дзеци. Тыя, якім дазва-
лялі ўжо ўстаць з ложка, стара-
ліся абавязкова збегчы з палаты
і пабываць у гасцях у малень-
кай балерыны. Ліна Міхайлаўна
сядзела ў крэсле, а рэбяты ак-
ружалі яе з усіх бакоў і ўважлі-
ва слухалі яе расказы.

Хворая танцоўшчыца вельмі
любіла дзеци. Яна старалася
заўсёды прыдумаць ім якую-не-
будзь забаву.

— Цёця Ліна,—папрасіў ад-
нойчы маленькі хлопчык,—зра-
біце мне каня.

Ліна Міхайлаўна ўзяла аловак
і намалявала Мішы коніка. Але
хлопчык быў незадаволен. Ён
хацеў пагуляць з конікам, а з
малюнкам, як будзеш гуляць? Тады Ліна Міхайлаўна прыдума-
ла другі спосаб забавіць рэ-
бят. Яна ўзяла кавалачак хлеба
і вылепіла з яго коніка—сапраў-
днага з чатырма нагамі, доўгім
хвастом і грывай. Міша застаўся
вельмі задаволены цацкай.

— А мне кошачку. А мне
мышку... А мне куклу вылепіце...

Рэбяты кінуліся з просьба-
мі да артысткі. Яна усім рабіла
цацкі. Дзеци хутка папраўляліся.
Мішу забралі дадому разам з
яго конікам. А Ліне Міхайлаўне
рабілася не лепш, а горш. Яна
раптам страціла зрок.

Спачатку думалі, што гэта хут-
ка пройдзе, што гэта несур'ёзна.
Але дні праходзілі, а Ліна Мі-
хайлаўна нічога не бачыла.

Зусім сляпая, паралізаваная
артыстка знаходзіла ў сабе
мужнасць, каб спакойна гута-
рыць і нават жартаваць. Рэбя-
ты не верылі, што Ліна Міхай-
лаўна не бачыць, бо очы яе ні-
як не змяніліся.—Зляпіце мне
сабачку, мне лялечку, — прасілі
яны па-ранейшаму.

Ліне Міхайлаўне вельмі не
хацелася хваляваць сваіх сяб-
роў. Яна ўзяла кавалак хлеба і
доўга мяла яго, не ведаючы,
што рабіць. Потым напружваю-
чы ўсё сваё ўяўленне старалася
ясна прадставіць сабе жывога
сабаку. Яна доўга сядзела апус-
ціўшы галаву. Пальцы яе машы-
нальна разміналі хлеб. Потым
няўпэўненымі рухамі яна пачала
ляпіць. Кончыкі яе тонкіх паль-
цаў рабіліся дзіўна чулымі.

— Глядзіце, які сабачка,—з
захапленнем крычалі рэбяты,
якія сачылі за работай скульп-
тара.

Сабака сапраўды вышаў вель-
мі добры. Прышлі ўрачы, сані-
таркі і хворыя. Усе хацелі ўзяць
у рукі фігурку, якую вылепіла
зусім сляпая артыстка. Хворая
доўга не верыла, што добра вы-
лепіла сабачку. Ёй здавалася,
што так гавораць знарок, каб яе
супакоіць.

Хутка выявілася, што ўрачы
нічым не могуць дапамагчы но-
вой бядзе. Ніхто не ведаў, як
звярнуць артыстцы зрок.

Цяжка было Ліне Міхайлаўне
ляжаць нерухома, адчуваць сябе
бездапаможнай, нічога не ба-
чыць. Але яна верыла, што ўсё
зменіцца к лепшаму.

Родныя перавезлі хворую да-
дому. Часта астаючыся адной ле-
жачы ў ложку, Ліна Міхайлаўна
ўспамінала аб усім, што калісьці
бачыла. Часцей за ўсё яна ду-
мала аб тэатры.

Сцэну, дэкарацыі, фігуры ар-
тыстаў, іх галасы, рухі іх целаў
яна памятала так жыва, быццам
бачыла перад сабой. Асабліва
ярка і выразна рысаваліся фігу-
ры танцоўшчыц. Яна бачыла іх
у танцах. Перад ёй праносіліся
карагоды нябачанай прыгажосці
у развіваючыхся празрыстых
тканінах.

Артыстка папрасіла дастаць
её пласцеліну. Пласцелін—мяк-
кая маса, ён не крышицца, як
хлеб і не трэскаецца засыхаючы.

Яна рашыла вылепіць фігуру
дзеци, захопленую танцам. Скульптуру хацелася адлюстра-
ваць рух, радасны парыў, пака-
заць радасць не толькі на твары,
але і ў кожным мускуле тан-
цуячай.

Гэты смелы план заняў мно-
ства доўгіх начэй. Цішыня спя-
чага дома дапамагала хворай
сканцэнтравацца. Павольна ў-
ле ўяўленні нараджалася буду-
чая скульптура.

Калі Ліне Міхайлаўне была
ясней кожная маленькая дэталь,
кожная складачка лёгкай во-
праткі танцуячай, тады яна
узылася за пласцелін.

Ліна Міхайлаўна работала
доўга і напружана. Усё, хто на-
зіраў гэту работу здзіўляліся—
так цудоўна была гэта твор-
часць. Ужо гатовую фігурку тан-

цуячай дзеци паказалі вя-
домым маскоўскім мастакам, не
гаворачы, як і кім яна зроблена.
Работа атрымала выдатную
ацэнку. Перад Лінай По нечака-
на адкрылася зусім новая буду-
чыня.

Велізарная воля да жыцця пе-
раключыла ўсе сілы артысткі на
новую творчасць. За першай фі-
гурай паследвалі новыя, самыя
разнастайныя работы. Тут і га-
лава спячага негрыцёнка, і тан-
цевальная сюіта з многіх фігур
і дзецина-калгасніца, якую Лі-
на Міхайлаўна называе Груній,
і мноства другіх.

Мастакі Масквы з радасцю
принялі ў сваю арганізацыю
выдатнага сляпога скульптара.
Многія яе работы набытыы
Маскоўскай Трэцьякоўскай галерэ-
яй і рознымі музеямі. Яны высо-
ка аплачваюцца. Большая частка ра-
бот Ліны Міхайлаўны ўжо ад-
літы з гіпса. Нідаўна на нара-
дзе маскоўскіх мастакоў адзін з
віднейшых майстроў мастацтва
сказаў:

Мастакі павінны вучыцца
працаўаць у Ліны Міхайлаўны
По. Мы можам толькі пазай-
здросціць яе дараванню.

Ніна Рэмезава.

Сталінская стыпендыятка—студэнтка
фізіка-матэматычнага факультета Бела-
стоцкага педагогічнага інстытута ком-
самолка Зінаіда Пятроўна Кузняцова
у бібліятэцы інстытута за падборам
літаратуры.

Фота С. Халдэя (Фотахроніка БЕЛТА).

ДЫЗЕНТЭРЫЯ

У летні час дызентэрыя—адно з вельмі частых і небяспечных захворванняў дзяцей. Дызентэрыя—вострая страунікава-кішечная заразная хвароба. У адных выпадках яна пачынаецца пасля простага паноса, які прадаўжаеца 2—3 дні, часцей-жа пачынаеца раптоўна. У дзіцяці павышаеца тэмпература да 38—39 градусаў, часамі бываюць ваніты, яго слабіць па 15—20 разоў у суткі. Спражненні складаюцца з адной слізі і крыва, пазней да іх далучаюцца выдзяленні гною. Перад кожным спражненнем з'яўляеца схваткаабразны боль унізе жывата, дзіця плача, крываць ад болю, пачынае «жыліца», «тужыцца». Апетыт прадае, дзіця худзее, робіцца вялым, мала цікавіцца цацкамі.

У няцікіх выпадках захворвання, калі лячэнне і дотгляд за хворым праводзіліся правільна, праз 6—10 дзён пачынаеца паступовае паляпшэнне. Дзіця спражніеца радзей, у спражненнях паступова памяншаеца колькасць слізі і крыва, болі ў жывате і жылленне паслабляюцца, паляпшаеца апетыт, і дзіця выздараўлівае.

У цікіх выпадках захворвання дзіця слабіць 30—60 разоў у суткі і больш, болі ў жывате і пакутлівае натужванне не спыняючыя нават на кароткі час. Тэмпература даходзіць да 39 і 40 градусаў, з'яўляеца бесперапынная ваніты, дзіця адмаўляеца ад ежы, сардечная дзейнасць слабее і дзіця можа загінуць у канцы першага ці ў працягу другога тыдня хваробы.

Бываюць выпадкі, калі пасля некаторага паляпшэння з'яўляеца новае абвастрэнне і хвароба можа зацятнуцца на працяглы час. Дзіця даходзіць да рэзкай ступені знесілення, могуць з'яўляцца розныя ўскладненні: запаленне лёгкіх, гнойнае запаленне вушэй, почачных лаханак і другія. Дзіця часамі гіне ад гэтых ускладненняў, не гледзячы на тое, што крываы панос ужо скончыўся.

Апісаны малюнак хваробы назіраеца галоўным чынам у дзяцей ад 3 год і старэй. У маленьких-жа дзяцей, у асаблівасці да году, дызентэрыя праяўляеца інакш. Спражненні і ў маленьких дзіцяці таксама вельмі частыя, але яны складаюцца з слі-

зі, зялёных камячкоў, крыва чиста не бывае ці яна з'яўляеца зредка. Дакладна таксама не заўсёды бывае і жылленне перад спражненнем, але затое расстройства агульнага становішча надыходзіць раней і бывае выражана больш рэзка. Тэмпература высокая—39—40 градусаў, бесперапынная ваніты. Скура прымае шэрэе адценне, яна сухая, лёгка збіраеца ў складкі вочы ўпадаюць, цмянія. Дзіця санлівае, свядомасць у цяжкіх выпадках захворвання зацменена, часам бываюць сударгі. Пульс хутка слабее, і дзіця можа загінуць іншы раз у першыя ж дні хваробы.

Як усцерагчы дзіця ад дызентэры?

Дызентэрыйныя мікрабы ў велізарнай колькасці ўтрымліваюцца ў спражненнях хворага, таму спражненні і з'яўляеца галоўнай крыніцай распаўсюджвання дызентэрыі. Здаровае дзіця заражаеца, калі застаеца ў адным пакой з хворым, забаўляеца яго цацкамі, есць ежу, якая астаеца пасля яго. Мікрабы могуць быць занесены ў рот дзіцяці праз рукі даглядаючых за ім маці, няні ці сястры, калі яны, змяніўшы брудныя пялёнкі ў хворага дзіцяці і не вымыўшы пасля гэтага рук, кормяць здаровае дзіця, пеленаюць яго. Дзіця заражаеца таксама, калі яму даюць есці нямытую гародніну, садавіну ці даюць пустышку, цацку, не абмыўшы іх пасля таго, як яны ўпалі на падлогу і на зямлю.

Мухі таксама з'яўляюцца разносчыкамі заразы. Яны поўзаюць па пялёнках хворага, па гною, прыбіральнях і смéццевых ямах, а потым садзяцца на здаровых дзяцей, пасуду і харчовыя працукты і заражаюць іх.

Даказана, што дызентэрыяй, а таксама і другімі відамі летняга паноса часцей хварэюць (і хвароба праходзіць цяжкай) тых дзеці, якія на першым годзе жыцця зусім не атрымліваюць мацярынскага малака ці іх пачынаюць прыкармліваць вельмі рана і прыкорм вядуць няправільна. Таксама мы наглядаем і ў дзяцей старэйшага ўзроста, калі ім даеца ежа, якая і па саставу і па колькасці не адпавядае ўзросту і патрабаванням данага дзіцяці.

Незахоўванне правіл чыстоты, адсутнасць чыстага, свежага паветра, празмернае хутанне дзіцяці, якое вядзе да перагравання цела, таксама садзейнічае захворванню дзіцяці дызентэрыі. Малако і другія працукты пад уплывам жары хутка псујуцца, а сапсаваная страва лёгка выклікае ў дзіцяці панос і аслабляе здольнасць страунікава-кішечнага канала змагацца з падаючымі ў яго мікробамі.

Захварэўшае дызентэрыяй дзіця неабходна памяціць у больніцу: гэта папярэдзіць заражэнне здарowych, забяспечыць хораму правільны дотгляд і лячэнне. Калі памяціць у больніцу чаму-небудзь не ўдаеца, трэба выдзяліць асобны пакой ці куток у пакой для хворага. Здарowych дзяцей трэба ізаляваць. Спражненні хворага, перад тым як выліваць у прыбіральню, неабходна абеззаразіць: для гэтага ў гаршчок пасля карыстання ім выліваюць рашчыну лізола, марганцева-кіслага калія ці гарачы шчолак. Забрудненія пялёнкі, змачыўшы дызенфіцырующимі вадкасцямі, да мыцца хаваць у шчыльна закрытых вёдрах ці баках. Падлогу ў пакой хворага трэба некалькі разоў на працігу дня мыць тымі-ж вадкасцямі.

Даглядаючыя за хворым павінны часцей мыць рукі, у асаблівасці перад тым як рыхтаваць ежу. Каб пазбавіцца ад мух, вонкы трэба зацягнуць марлей ці ўстанавіць металічныя сеткі. Страву, пасуду трэба пакрываць ці хаваць у закрытай шафе. Выграбнія ямы, смеццевыя скрынкі, прыбіральні неабходна пасыпачаць вапнай, попелам, ці зямлём і тримаць шчыльна закрытымі. Вельмі важна сачыць за чыстотай не толькі ўнутры дома, але і на двары, у асаблівасці там, дзе ў большай колькасці збіраюцца здаровыя дзеци.

Летам у добрае надвор'е здаровыя дзеци павінны быць апрануты лёгка і цэлы дзень знаходзіцца на паветры, у цяні. Штодзённа дзяцей трэба купаць, а сярод дня ў гарачы час карысна абліваць іх пажадана астужанай кіпячонай вадой.

Строга выконваючы гэтыя парады, маці можа засцерагчы дзіця і ад захворвання і ад

чыстая
нічага
не дзі-
раван-
йнічае
нтыры-
дукты
а псу-
лёгка
аслаб
ава-кі-
з па-
мі.
чай дзі-
боль-
ражэн-
хво-
лячэн-
ольніцу
треба
ці ку-
Здаро-
ляваць.
ад тым
ю, не-
гэтага
ння ім
а, мар-
гарачы
ялёнкі,
уючымі
лаваць у
рах ці
хворага
праца-
касцямі.
им па-
у асаб-
хтаваць
ад мух,
марлей
я сеткі.
срываць
фе. Вы-
скрын-
а пасы-
зямлёй
рытымі.
чыстая
рома, але
сці там,
сці збі-р'е зда-
дь апра-
сь знахо-
ні. Што-
упаць, а
с кары-
на асту-етая па-
серагчы
я і ад

цяжкага цячэння дызентэрыі
пры ўмове, калі дзіця ўскармлі-
ваецца правільна. Грудных дзя-
цей пазбаўляць на летні час ма-
сярынскага малака не трэба.

Калі чаму-небудзь маці не мае
магчымасці ў пэўныя часы кар-
міць дзіця грудзьмі, трэба пакі-
даць дзіцяці сцёжанае грудное
малако, захоўваючы яго ў чы-
стай пракіпічонай бутэлечцы
на холадзе. У летні час нават
нязначная колькасць груднога
малака мае для дзіцяці велізар-
нае значэнне. Ускармліванне ка-
роўім малаком нельга правод-
зіць, не парайушыся з дзіцячым
урачом, асабліва ў летні час.
У дзіцяці, ускормленага кароўім
малаком, нават лёгкі панос хут-
ка можа перайсці ў цяжкую
форму—дызентэрюю ці таксіч-
ную дыспепсію.

Карміць дзіця трэба ў пэўныя
гадзіны; адступленне ад гэтага
правіла вядзе да расстройства

стрываварэння. Для ўталення сма-
гі ў прамежках паміж кармленем
трэба даваць кіпячоную ваду
ці вадкі чай. Перакорм кароўім
малаком, нават упаўне добраякас-
ным, асабліва шкодны для дзі-
цяці ў летні час. Садавіну так-
сама трэба даваць у пэўны час,
лепш за ўсё, пасля прыёма ежы,
папярэдне прамыўши яе кіпячо-
ной вадой.

Калі дзіця захварэла дызентэ-
рыяй, трэба зараз-жа звярнуцца
да ўрача, а да прыходу яго
даць спакой хвораму кішечніку,
перастаць карміць дзіця не толь-
кі кароўім малаком, і іншай
ежай, але і грудным малаком.
Калі гэта моцнае, упітанае дзіця,
яго неабходна пакінуць без ежы
не менш чым на 24 гадзіны. Калі
дзіця худое, знясленае, нядаў-
на хварэўшае паносам, нель-
га зацияваць галаданне далей
чым на 6—12 гадзін. У часе га-
ладання неабходна даваць піць
кіпячоную ваду, вадкі чай (праз

10—15 мінут) па 1—2 чайных
лыжкі. Калі адзнакі дызентэрыі
відавочны, панос толькі што
з'явіўся і дзіця скардзіцца на
болі, карысна яшчэ да галадання
даць слабіцельнае—чайную ці
дэсертную лыжку касторавага
масла. Урач укажа, якую даваць
ежу па сканчэнні галадання.
Дызентэрынага хворага не трэ-
ба саджаць на гаршчок і дзеци
старшага ўзросту павінны ма-
чицца лежачы ў ложку на пад-
кладное судно ці на пляёнкі. Ся-
дзенне на гаршку ўзмацняе болі
і жыленне і можа павесці да
выпадзення прамой кішкі.

Органы аховы здароўя і баць-
кі пры падтрымцы совецкай гра-
мадкасці павінны весці нястом-
ную барацьбу за зніжэнне захвор-
ваемасці дзяцей дызентэрыяй.

Заслужаны дзеяч науки
прафесар В. І. МАЛЧАНАЎ

(Інстытут санітарнай асветы
Наркамздрава СССР)

У бытых графскім памесці паблізу мястэчка Індру (Гродненскі раён, Беластоцкая област) адкрылася больніца на 40 месц, у якой лечацца сяляне бліжэйшых сёл.

Фото Е. Халдэя (Фотахроніка БЕЛТА)

Адказны рэдактар Г. В. КАГАН

Адрес рэдакцыі: Мінск, Совецкая, 49, 1 паверх.

Друкарня імя Сталіна,
Здана ў друк. 17/VI—40 г.

Зак. № 2528. Тыраж 15.000 экз.
Падпісаны да друку 1/VII—40 г.

Ул. Галоўліта БССР № Ф—2812.
У нумары 21½ друк. арк. 120,140 друк. знак.

ЦАНА 20 кап.

ДА ГЭТАГА НУМАРУ ДАДАЕЦЦА БЯСПЛАТНА ЎКЛАДКА-ВЫКРАЙКА

ДЗЯРЖАУНАЕ СТРАХАВАННЕ ў СССР

СТРАХАВАННЕ

ДАМАШНЯЙ МАЁМАСЦІ

1964 г.

КОЖНЫ ПРАЦОЎНЫ МОЖА ЗАСТРАХАВАЦЬ
АД АГНЯ і ікшых СТЫХІЙНЫХ БЕДСТВАў:
абстаноўку, вонратку, бялізну, швейныя
машыны, радыё-устаноўкі, веласіледы,
музыкальныя інструменты, пасуду, кнігі,
сельскагаспадарчыя прадукты і інш.

СТРАХАВАННЕ МАЁМАСЦІ
ПРЫМАЕЦЦА ў ЛЮБОЙ СУМЕ
У МЕЖАХ САПРАЎДНАГА
КОШТУ, ПА ДЗЯРЖАУНЫХ і
КААПЕРАЦЫЙНЫХ ЦЭНАХ.

Плата за год з кожнай 1000 рублёў страхавой
сумы ўстаноўлена ў наступных размерах:

- 1) У гарадах і рабочых пасёлках ад 1 руб.
да 4 руб.
- 2) У сельскіх раённых цэнтрах і дачных па-
сёлках ад 2 руб. да 4 руб.
- 3) У астатніх сельскіх мястковасцях ад 4 руб.
да 9 рублёў.

ДЛЯ ЗАКЛЮЧЭННЯ СТРАХАВАННЯ ВЫКЛІКАЙЦЕ АГЕНТА НА ДОМ.

КАЛЕКТЫЎНАЕ і ІНДЫВІДУАЛЬНАЕ СТРАХАВАННЕ ЖЫЦЦЯ.

КАЛЕКТЫЎНАЕ СТРАХАВАННЕ ПРЫМАЕЦЦА НА СУМУ 5.000, 4.000, 3.000, 2.000, 1.000 і 500 руб.
Узносы па калектыўнаму страхаванню жыцця ўстаноўлены ў размеры 12 руб. у год за кожныя 1000 р. страхавой сумы.

СТРАХАВАННЕ ПРАВОДЗІЦЦА ПА МЕСЦУ РАБОТЫ ПРАЦОЎНЫХ.

Акрамя калектыўнага страхавання можна застрахаваць сваё жыццё ў Дзяржстраху ў Індывідуальным парадку на любую суму.

КАМСОДЫ!
АРГАНІЗУЙЦЕ
КАЛЕКТЫЎНАЕ
СТРАХАВАННЕ
ЖЫЦЦЯ
ПРАЦОЎНЫХ

ЗА ДАВЕДКАМІ ЗВЯРТАЙЦЕСЯ ў СТРАХАВЫЯ ІНОСЦЫ РАЙ(ГОР)ФІНАДДЗЕЛАЎ і ў КАМСОДЫ

Упраўленне Дзяржстраха НКФ БССР